

Prvi potrošniški sveti v trgovini

Za ureditev domačega trga in odstranitev raznih zlorab v trgovini se je uvedba potrošniških svetov, katerih člani volijo na zborih volivcev, pokazala kot nujen ukrep. V tem smislu je tudi izdal predpise zvezni izvršni svet. Na volitvah članov potrošniškega sveta v občini Skadarlija v Beogradu se meščani izredno živo sodelovali v razpravi in v volitvah. Nasprotno pa so mnogi poslovodje samostojnih trgovskih poslovalnic gledali le volitve postrani. Meščanom ni bilo treba vzpodbujati, da bi sprejeli dolžnosti člana sveta. Številni kandidiranih je bilo nekajkrat večje, kakor je bilo potrebno. Ker so vedeli, kako pomembna je ta ukrep za zatiranje zlorab v trgovini, so za člane svetov izvolili najaktivnejše ljudi iz organizacij Socialistične zveze.

Prve izkušnje iz dela potrošniškega sveta so spoprijeli z vsemi tistiškimi svetov kažejo, da so se ti mi, ki jim ni mar ureditev trga zlasti v živilski stroki. Prvo, kar so sveti proučevali, je bil odnos s med nabavnimi in prodajnimi cenami. Dalje, viri oskrbovanja in skladiščenja blaga. So

Vloga potrošniških svetov

Potrošniški sveti imajo kot organi družbene kontrole pomembna in široka pooblastila. Med najpomembnejšimi pravici in dolžnostmi so naslednje: predlaganje ukrepov za izboljšanje poslovanja trgovine (podjetja in poslovalnice);

dajanje soglasnosti s sklepi organov podjetja oziroma poslovalnice o uporabi sredstev rezervnega sklada, o razpolaganju z osnovnimi sredstvi, o porabi sredstev za investicije, v investicijskem kreditu in o spremembi pravic podjetja oziroma poslovalnice;

pravica vpogleda v poslovne knjige in pravica pregleda poslovnih prostorov in blaga;

obveščanje pristojnih državnih organov o ugotovljenih nepravilnostih.

Ce bi prišlo do spora med potrošniškimi sveti in organi delavskega upravljanja v podjetju oziroma poslovalnici, bi te spore reševal svet za gospodarstvo ljudskega odbora občine.

Težave in obotavljanje

Pri izvajanju tega zelo važnega ukrepa je bilo nekaj težav in nerazumevanja, o katerih je treba spregovoriti nekaj besed.

Predpisi o uvedbi potrošniških svetov kot organov družbene kontrole v trgovini so bili izdani v juniju, a v veljavo so stopili v juliju letos. Razen nekaterih izjem pa še ni prišlo do izvajanja teh predpisov, čeprav so minili skoraj trije meseci. Nekaj so storili v tej smeri v Zagrebu. Prevladalo pa je mnenje, da se je treba lotiti tega vprašanja postopoma, ker je treba prej izvršiti reorganizacijo sedanje trgovske mreže v duhu novih predpisov. Tako je še vse v pripravi.

Vprašati se moramo, kakaj ni do zdaj še nobeno trgovsko podjetje, niti samostojna poslovalnica, zahtevalo od ljudskega odbora občine uvedbo potrošniškega sveta. Saj so predpisi dali pravico iniciative v prvi vrsti prav njim. Predpisi prav tako

primeri, da poslovodje samostojnih trgov. poslovalnic ne samo, da ne kažejo volje za sodelovanje s potrošniškimi sveti, temveč celo na razne načine poizkušajo onemogočiti njihov vpogled v delo. Kaže, da poslovodje in drugo osebje v trgovini pozablja, da so tudi oni sami potrošniki in da bo izvajanje teh ukrepov koristilo tudi njim samim.

Ze sedaj lahko rečemo, da bomo z nadaljnjim delom potrošniških svetov lahko odstranili mnoge slabosti in zlorabe v naši domači trgovini. Vendar bo zato potrebna vsa pomoč tako ljudskih odborov občin kakor tudi trgovskih zbornic.

Od osnovnih organizacij Socialistične zveze bo odvisno, koliko bodo potrošniški sveti kot organi družbene kontrole v trgovini izpolnili svoje naloge in opravičili naša pričakovanja, saj so člani teh svetov tudi člani teh organizacij, ki jim morajo dati odgovor za svojo dejavnost v tem družbenem organu upravljanja. Sedanje izkušnje v občini Skadarlija kažejo njihovo živo aktivnost.

določajo, da v primeru, če tega ne stori trgovsko podjetje ali poslovalnica, lahko prevzame pravico iniciative ljudski odbor občine. Vsaj v Beogradu pa tudi ti niso uporabili te svoje pravice. Za to ne vidimo drugih razlogov kakor nepojmovanje vloge in pomena tega važnega družbenega organa.

Prve izkušnje, ki smo jih dobili pri uvajanju teh organov (v mislih imamo omenjeno občino) kažejo, da so trgovska podjetja, zlasti pa samostojne poslovalnice, nerada sprejela te nove ukrepe družbene kontrole. To vidimo zlasti iz stališča poslovodij v samostojnih poslovalnicah. Ti poizkušajo na razne načine prikazati ta ukrep kot odvečen in nepotreben. Pravijo celo, da potrošniški sveti zavirajo svobodo trgovine in vežejo roke poslovodjem. So tudi taki, ki nastopajo kot »branilci« delavskega upravljanja v trgovini in trdijo, da se z uvajanjem potrošniških svetov okrnjujejo pravice delovnega kolektiva in organa delavskega upravljanja v podjetju ali v poslovalnici. Ni dvoma, da tu ne gre za zoževanje pravic delavskega upravljanja, temveč da se za tem skrivajo druge stvari. Zagovorniki takega pojmovanja vedo, a to kaže tudi naša prva praksa v delu potrošniških svetov, da bodo ti organi družbene kontrole odstranili razne slabosti in tudi zmanjšali zlorabe v naši trgovini. Treba je dodati, da so tudi taki, ki se upirajo zaradi nepojmovanja vloge potrošniških svetov. Dejstvo je, da tudi naše trgovske zbornice niso vse do objave sklepov posvetoovanja o gospodarskih vprašanjih pod predsedstvom tovariša Tita uvidele pomena in vloge potrošniških svetov, niti si niso prizadevale, da bi se predpisi o njihovem uvajanju izvajali. Po drugi strani pa tudi ljudski odbori niso storili ničesar, da bi s potrošniškimi sveti prispevali k ureditvi stanja na našem trgu.

Ob koncu je treba reči še to. Potrošniški sveti niso nikakršen administrativni ali temu podob-

ni ukrep, ki je bil izdan samo zaradi kontrole poslovanja trgovine in zaradi odstranitve zlorab, kar je samo po sebi nekaj začasnega in prehodnega. Potrošniški sveti so normalen pojav v razvoju naše skupnosti in odražajo predvsem težnje in dolžnosti družbe, da pomaga pri pospeševanju in dejavnosti najpomembnejše panoge našega gospodarstva trgovine. Danes bi težko našli koga, ki bi napačno pojmoval smisel delavskih svetov, da bi zanikal velik pomen

Komisije — velika pomoč delavskemu svetu IZKUŠNJE DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA V PODJETJU »DJURO DJAKOVIĆ«

Pred letom dni je delavski svet podjetja »Djuro Djaković« osnoval komisije, ki pa so bile dokaj slabo organizirane, tako da pri reševanju aktualne problematike tovarne praktično niso prihajale do izraza. Izjemo dela stanovanjska komisija. Nedavno so komisije organizirali in vanje razen članov delavskega sveta sprejeli tudi mnogo članov delovnega kolektiva.

Ceprav so minili komaj trije meseci od reorganizacije komisij, se v njihovem delu že čutijo vidni uspehi. Opazili so, da so seje sveta bolj kvalitetne in da se sklepi sprejemajo po konkretnih predlogih komisij.

Člani komisij razpravljajo o posameznih vprašanjih z veliko pozornostjo. Pri tem imajo polno podporo s' okovnjakov. Delavski svet se je v zadnjem času sprejel nekaj sklepov in odločb po predlogih posameznih komisij. Naj navedemo o tem nekaj primerov. Po predlogih komisij so sprejeli sklepe o nabavi inventarja, o znesku republiškega posojila za električne centrale,

Na Hrvatskem je razpisano posojilo za dela na hidrocentralah

Ceprav je letošnje leto deževno, je vseeno nastopilo pomanjkanje električne energije in to predvsem zaradi tega, ker količina padavin, ki je padla na področju toka reke Drave, n. bila zadostna.

Na pomanjkanje električne energije v zahodni Hrvatski pa vpliva tudi dejstvo, ker so centrale dotrajale. Zagrebska in reška centrala sta na primer že nad dvajset let v pogonu. Turbine zagrebske elektrarne nimajo zaradi zastarelosti nikakršne pogonske sigurnosti.

Potrošnja se je povečala v primerjavi z lanskim letom za 420 tisoč kilovatnih ur. Tolikšne količine energije ne more dnevno proizvesti niti termo-elektrarna v Konjščini. Zaradi vsega tega, a predvsem zaradi pomanjkanja vode, je prišlo do pomanjkanja električne energije, kar tovarne najtežje občutijo. Samo v Zagrebu je ostalo brez potrebne električne energije 85 tovarn. V vsej republiki pa ne dela okrog 150 podjetij.

Kakor je znano, je prišlo letos zaradi pomanjkanja finanč-

ustanovitve naših komun, da bi nasprotoval raznim oblikam samoupravljanja na skoro vseh področjih našega družbenega življenja. Prav tu je izhodišče. Potrošniške svete je treba povzročiti kot novo stopnjo v razvoju celotnega našega sistema družbenega upravljanja kot njegovo razširitev na še eno važno področje. Če bo temu tako, tedaj bodo vse začetne slabosti in nesporazumi kmalu za nami.

Ilija Djaković

o otvoritvi bifeja itd. Razen tega so komisije razpravljale tudi o problemih, ki so bistvenega pomena za nadaljnji napredek podjetja. Gospodarska in organizacijska komisija sta obravnavali možnost obračunavanja po obratih, da bi se tako videla rentabilnost v posameznih delavnicah. Komisije imajo na dnevnem redu tudi vprašanja organizacijske sheme podjetja, organizacije dela itd.

Delo po komisijah pomeni pravzaprav aktivizacijo članov delavskega sveta in znanega dela kolektiva. Ti so namreč bili doslej aktivni samo od seje do seje.

Ker je potrebno, da se čim več članov kolektiva vključi v samoupravljanje, je delavski svet sklenil, da bodo v določenih časovnih razdobjih zbori volivcev. To se sedaj izvaja s sodelovanjem organizacije Zveze komunistov in sindikata. Tako bi vzpostavljen tesnejši stik volivcev s člani organov samoupravljanja, ki bodo lahko razpravljali o koristnih sugestijah proizvajalcev.

Marko Singer

O DELU POTROŠNIŠKIH SVETOV

Na teritoriju občine Skadarlija v Beogradu so izvolili 21 potrošniških svetov in to večinoma v trgovskih poslovalnicah z živili, ki so že začeli delati. V tej številki objavljamo nekaj podatkov o njihovem delu. Prihodnjič pa se bomo podrobneje zaustavili na prvih izkušnjah.

V trgovski poslovalnici »Mlava« Lole Ribara 2, so izvolili v potrošniški svet sedem članov. Na prvem sestanku so razločevali vlogo sveta in sklenili, da bodo uvedli knjigo za predloge in pripombe.

Potrošniški svet trgovske poslovalnice »Gračac«, Francoska ulica 16a, je obravnaval vprašanje faktur, kalkulacij, cen in pregledal magazin. Poslovodja bo za prihodnji sestanek pripravil vse fakture. Odredili so povprečje marže na 7,1%.

Na prvem sestanku potrošniškega sveta trgovske poslovalnice »Kotor«, Skadarska ulica 47, so govorili o nalogah sveta, pregledali nekaj faktur in kako se določajo cene posameznim artiklom (limone, milo itd.). Svet se je zlasti zaustavil na razmerju med nabavnimi in prodajnimi cenami.

Poslovodja trgovinske poslovalnice »Kadinjača« na trgu v Skadarliji je seznanil člane potrošniškega sveta s tekočimi posli. Člani sveta so se posebno zanimali za vire oskrbovanja, ki jih ima ta poslovalnica.

V trgovski poslovalnici »Skadarlija« se potrošniški svet ni konstituiral, ker ni prišlo zadostno število članov na prvi sestanek.

Sestava do sedaj izvoljenih potrošniških svetov je v občini Skadarlija taka, da omogoča tudi povsem strokoven vpogled v poslovanje trgovskih poslovalnic. Skoraj vsi sveti so sklenili, da bodo izvršili tudi podroben pregled knjigovodstva.

za letos našla sredstva za izgradnjo elektrarn v Gojaku, Perući in Konjščini.

D. P.

Orjaške stiskalnice

V tovarni aluminija »Harvey« Aluminum« v Kaliforniji bodo instalirali 8.000 tonsko stiskalnico, ki jo je izdelala ameriška strojna tovarna »Loewy-Hydropress«. Da bi jo mogli prepeljati iz države New York na zahodno obalo ZDA, je bilo morali demontirati in natočiti na 49 vagonov po 50 ton. Stirje stebri so dolgi po 25 m in vsak posebej tehta 50 ton.

To naročilo je sestavni del serije velikih stiskalnic v velikosti od 8.000 do 25.000 ton, ki jih je začela izdelovati omenjena ameriška strojna tovarna. Ko; zadnje iz te skupine bodo izdelali največje 25.000 tonsko stiskalnico za predelavo neželjenih legur.

V ameriških tovarnah pa že izdelujejo tudi večje stiskalnice za kovanje v teži 35.000 in 50.000 ton, dočim prav zdaj proučujejo tudi izdelavo 75.000 tonske stiskalnice.